

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Svoboda**

Stránky: **5, 6, 7**

Nová bašta zemědělského družstevnictví.

Obilní skladiště Hospod. družstva ve Slavkově.

Snad se pamatujete, že loni na podzim viděli jste na tomto místě obrázek, upomínající na rozestavěný mrakodrap. Holá železobetonová kostra jako klec, téměř bez lešení, rostla a vypínala se vzhůru. Poschodí řadilo se na poschodí, jako když děti si stavějí hrad ze škatulek. Od té doby vyrostla ta hezká klíčka ještě o tři poschodí, oděla se úhlednou fačádou a dnes stojí tam u slavkovského nádraží hotový palác, zápasící s renesančním slavkovským zámekem o čest nejrůznější budovy města.

Dnes ovšem už nestavějí si paláce feudální jednotlivci, povýšení nad ostatní lid — tento palác postavilo si rolnictvo slavkovského okresu jako hrad družstevní svépomoci. Hospodářské družstvo slavkovské oslavuje tuto neděli zdárně dokončení díla: dnes vstupuje pod vlastní střechu, tím více vlastní, že si ji vybuodovalo skutečně samo.

Kdyby tenkrát před 18 lety, když se v malém sále slavkovské spořitelny sešlo několik zemědělských pracovníků, chystajících se založit ve Slavkově Hospodářské družstvo, kdyby tenkrát jim někdo ukázal budovu dnes dokončenou, statistiky a účetní uzávěrky dnešního družstva, nevěřili by svými očima, jak vzešlo semě, které tenkrát do noviny zasévali. Jak těžko se získávali právě ti, pro jejichž prospěch bylo družstvo založeno. První začátek byl jen o málo větší, než nějaké hokynářství. Ale měli je v ruce lidé, kteří věděli, co chtějí. Chtěli dát rolnictvu slav-

kovského okresu pevnou hospodářskou oporu, solidní nákupní pramen a solidního odběratele jeho výrobků, chtěli mu dát dobrého pomocníka, tím lepšího, protože pomocník onen se jmenuje »Svépomoc«, začalo se s málem, v podruží, ale hned od začátku plynou dvě třetiny výtěžku na stavební fond. Rozmách družstevních obchodů vynutil si zaměnění nedostačujícího provisoria za velkorysou a moderní vlastní budovu mnohem dřívě, než stavební fond dosáhl patřičné výše.

Ale dobré porozumění členů upravilo i nyní cestu svépomoci: milionový objekt byl postaven z dobrovolných půjček, které každý rád poskytl, věda, že je poskytuje vlastně sobě. Slavkovští družstevníci mají dnes skladiště, které jim všichni mohou závidět. Nejmódnější zařízení uskladňovací, dost místa pro 100 vagonů zboží, čistící stanice, na niž je družstvo obzvláště hrdé — to všechno je skutečně v palácovité budově, jejíž fronta, 40 metrů dlouhá, se zdvihá proti nádraží. Pan správce vypočítal, že za těch 18 let prošlo družstvem tolik zboží, že 50 lokomotiv by mělo co dělat, aby ten vlak 14 km dlouhý s 2300 vagony utáhlo. V poměru k dřívějším místnostem družstva jsou to čísla ohromující. Stojíme-li však před novým skladištěm, nepoměr se hodně scvrká, a družstvo bude se musit tužit, aby jeho činnost odpovídala imponentnosti skladiště. Ale o to není strach: slavkovští zemědělci dobře vědí, co pro ně družstevnictví znamená, a tak je příští rozmach zaručen. Mnoho zdarů!

Okres slavkovský a jeho hospodářský život.

Slavkovské Hospodářské družstvo, jako každé dílo, je výsledkem dvou činitelů. Je to dílo lidí, obětavých průkopníků, kteří mají dost vnitřní síly, aby pracovali nejen pro sebe, ale i pro ty druhé. Je jich celá řada, jimž patří náš vděk za jejich práci. Slavnostní spis, publikovaný při dnešní slavnosti, dobře vystihuje jejich účasť i zásluhy. Odkazujeme také všechny, aby si přečetli v něm poučnou historii slavkovského družstevnictví. Na druhé straně stojí širší hospodářský podklad, na němž tyto pracovníci své dílo budovali, zemědělství okresu, přírodní bohatství a práce, která z tohoto zdroje těží.

Slavkovsko je typický kraj řepařsko-ječmennářský, v němž kromě severního a jižního cípu není lesů. Je to okres převážně malých a středních zemědělců — tři čtvrtiny z nich vlastní majetek pod 1 ha výměry. Až do převratu patřila více než polovina půdy velkostatkům, v čemž je ovšem značná část lesů. Do těchto poměrů zasáhla radikálně pozemková reforma. Tak z velkostatku slavkovského, kterému patřily dvory Holubice, Křenovice, Kroužek, Jalový dvůr a dva domy ve Slavkově, byly zabrány a přiděleny všechny, až na slavkovské, které ponechány majiteli jako fond na udržování zámku. Stejně byly rozparcelovány i dvory Blažovice, Pozořice a část Velešovic a Habrovan. Tím byla téměř veškerá půda převedena do rukou lidu. Plně doceněna bude pozemková akce až v budoucnu, až bude vidět výsledky, před nimiž zmlknou hlasy všech nepřátel zemědělského lidu.

Záborem a přidělem půdy jest však skončena teprve jedna část úsilí o povznesení našeho zemědělství. Zbývá ještě něco: akce scelovací a meliorační. Na tomto poli čeká v okrese slavkovském ještě práce dost a dost. Komase je na Slavkovsku dosud provedena jen ve dvou obcích, Holubících a Pozořicích, a provádí se v Křenovicích. Z prací melioračních je otevřeným problémem regulace Litavy, a pak soustavné práce odvodňovací vůbec.

Převládajícím je na Slavkovsku hospodářství polní, v němž podle osadě plochy jdou za sebou ječmen, cukrovka, žito, brambory, pšenice. Lukám je věnována plocha poměrně malá, protože poměry půdní a horké spodní vody (Saratice) nejsou právě nejpříznivější. Stejně nedovedla ani blízkost brněnského odbytiště vyvolat zelnářství ve větším rozsahu, odmysleli si dost nápadnou speciální kulturu rebarbory, která kvetla ještě nedávno kolem Slavkova. Vinice, kdysi četné, z okresu téměř vymizely, kromě obce Šumice, proslavené kdysi »červeným šumickým«. Na rozhodném vzestupu je chov dobytka, dobrých plemen bernsko-hanáckého a kravačského, stoupá i chov zvěřivce drobného.

Na tomto podkladě dosahuje zemědělství poměrně velmi vysokého stupně, za což vděčí v neposlední míře školství a organizacím, jež obě stojí na značné výši. Stačí jmenovat hospodářskou školu, Družstvo, nově byla zřízena ve Slavkově

J. V. Žd.:

ROK 1848 VE SLAVKOVĚ.

(Z rukopisných zápisků K. Ř.)

Události roku tohoto dotkly se také města Slavkova. Jako v jiných městech, tak i ve městě Slavkově zřízena byla v měsíci březnu 1848 národní stráž, pozůstávající ze 180 mužů, 11 důstojníků a 196 gardistů.

Na vyzbrojení národní stráže vyplatila obecní pokladnice za 169 pušek i s bodáky továrníkoví Bracejrdlovi v Brně 2837 zl., za 169 toreb zdejšímu řemenáři 450 zl., za 4 bubny 40 zl.

Stejnokroj národní stráže, který byl povlenn každý na vlastní účet si zjednat, byl tento: 1. Čáka z černého sukna, vpředu s císařským orlem v mosazu, nad nímž červenozlátá kokarda s ohonem ze vláseň upravena byla.

2. Tmavomodrý kabát s červenými výložkami a žlutými knoflíky, sive kalhoty s červeným proužkem po straně.

Když pak r. 1851 národní stráž v celém tehdejších mocnářství rozpuštěna byla a zbraň se jí odebrala, obdržela obecní pokladnice za každou pušku 1 zl. a za všechny torby ve veřejné dražbě, dne 22. listopadu 1851 konané, strážilo se 34 zl. 22 kr.

Válečné roky ve Slavkově.

R. 1741 vtrhlo nepřátelské vojsko pruské také na Moravu a ve Slavkově se Průšáci beze všeho pořádku ubytovali, a to:

Jeden celý prapor pěchoty, 2 seřadiny granátníkův a 2 eskadrony husarů. Byli vojáci tiho ve Slavkově po 51 dnů ubytováni i živeni.

Mimo to každodenně přicházely z Vyškova a ze Židlochovic do Slavkova četné tlupy vojska, které rovněž vydržováni býti musily.

Zhoubná válka s pruským králem Bedřichem potrvála téměř až do r. 1746 a město Slavkov utrpělo velkých škod.

R. 1744 pozdvihli se okolní sedláci, ozbrojení jsouce kosami, vidlemi atd. Postavili se proti nepříteli prusáckému, ale byli přemoženi a rozplášení. Tím však se nepřátelské vojsko tak popudilo, že vsudy osady zapalovalo a lidí vraždilo. Také město Slavkov bylo od prusáckého vojska zapáleno a vyhořela téhož roku celá Bučovská, Pastýřská, Široká a Panská ulice, i celé náměstí.

Jak velice Slavkov následkem švédské války v 17. století a následkem prusácké války v 18. století zrušeno bylo, dokazuje starší listina z r. 1748, podle které v městě Slavkově jen tyto domy obydleny byly:

Pětičtvrtlín 1, celolány 3, tříčtvrtlín 5, půllánů 19, čtvrtlánů 27, domů bez polnosti 53.

V Židovské ulici bylo obydlených domů 37, na Špitálce pak 30.

Podle toho bylo v roce 1748 v městě, na Špitálce a v Židovské ulici pouze 175 domů obydleno.

Naproti tomu je v listině té vypočteno, že se

nalézalo toho času docela opuštěných a zbořených domů:

V městě Slavkově: 1 celolán, 2 tříčtvrtlín, 3 půllány, 6 čtvrtlánů, 8 domů bez polnosti, 160 domů vůbec.

Na Špitálce: 2 celolány, 6 domů bez rol.

V Židovské obci: 19 domů.

Napočteno bylo tudíž v městě Slavkově, na Špitálce a v Židovské ulici docela zpustlých a opuštěných domů celkem 207, z nichž lidé následkem válek buď vymřeli nebo následkem nakažlivých nemocí zahynuli.

Pustých a opuštěných vnohradů napočteno bylo v té době celkem 1040 čtvrtí a podsedkových polností 103 míry.

Z válečných roků 1805 a 1809 nalézá se v obecním archivu jen málo spisů, které se na válku francouzskou vztahují; uchován je pouze účet z francouzské rekvizice, z něhož je patrné, že v r. 1805 obecní pokladnice slavkovská za francouzskou rekvizicí 2794 zl. 4 kr. a za 42 povozů přepřeze z Brna do Pohořelic 294 zl. pro ruské vojsko musila zaplatiti.

Poněvadž r. 1809 válka francouzská město Slavkov opět zasáhla a obecní pokladnici značné výdaje způsobila, nucena byla obec v tomto roce na zapravení výloh obou válečných roků od rozličných věřitelův celkem 16.269 zl. v bankoedulích vydlužiti.

Válka, která r. 1866 mezi Rakouskem a Prus-

«Konečně jsem narazil na přítele, který mi prokáže dobrou službu.»

I Zemská ovocnářská škola atd. I po stránce finančně-hospodářské poskytuje Slavkovsko dost utěšující obraz. Zvláště nutno zdůraznit, že veškeren zemědělský úvěr je v rukou skutečně solidních ústavů, ať již svépomocných nebo veřejných, a že zadluženost proti dřívějším dobám klesla.

Ze zemědělského průmyslu jest ve Slavkově cukrovar, kdysi rolnický, sladovna moderního rolnického pivovaru v Hruškách, jinak na severu slavkovského okresu je průmysl dřevařský (Rousinov) a kamenářský, velké závody stolařské ve Slavkově, výroba motorů »Robot« a »Jas«, cihelna a vatárny, továrna radioaparátů v Rousinově atd. Kromě toho je tu řada pracovitých živnostníků, jejich inserty najde čtenář v dnešním listě. Nutno vzpomenouti i známého vývozu léčivé vody Saratice. V jednom směru jest Slavkovsko úplně pozadu — v mlékářství. Stalo se již několik pokusů, aby byl odběr a odbyt mléka družstevně zorganizován, ale všechny dosud ztroskotaly, neboť producenti jsou příliš zvyklí na dodávání brněnským překupníkům. Trpí tím jak zájmy mléčných producentů, tak i městských spotřebitelů.

Jinou bolestí Slavkovska je povšechný nedostatek dobré pitné vody, hlavně v jižní části okresu. Slavkov sám běže vodu užítkovou z Litavy a pitnou z jediné studny u nádraží. Vodovod na celém Slavkovsku nalezneme jedině v Němčanech. Připomeneme-li stále stesky na nedostatky železničního spojení mezi tratěmi vlárecké a severní dráhy v Křenovicích, máme v hrubých rysech celý náčrt okresu v jeho stinných i světých stránkách.

kem s jedné strany, pak mezi Rakouskem a Itálií s druhé strany byla vedena, zůstane v dějinách vždy velmi významnou.

Také i pro Slavkov byl r. 1866 velmi osudný! Válka a okupace nepřátelským vojskem, epidemická nemoc cholera, která tak mnoho obětí si vyžádala — a červnové mrazy, které část polních plodin nadobro zničily — byly tři těžké a bolestné rány pro obyvatelstvo slavkovské, které pak doktor Čas, tento spolehlivý lékař sice vyhojil, ale upomínka na tuto dobu neblahou se v obecenstvu přece udržela. Aby pak se také i pro naše potomky zachovala, podáváme tu z okupace pruské v r. 1866 tyto zprávy:

Hned záhy z jara přinášely noviny rozsáhlé zprávy o velkém napětí mezi Rakouskem a Pruskem, mezi Rakouskem a Itálií, i že se k válce všestranně zbrojí. Takové napnutí trvalo po delší čas, až skutečně k vypovězení války přišlo. Následkem toho obchody a řemesla vázla, rozčlivení obecenstva se stupňovalo.

K tomu se i vojenský ryk ve Slavkově vždy víc a více vzmáhal i blížil. Od 22. května do 18. června 1866 bylo ve Slavkově velmi živo každodenním příchodem četného rakouského vojska.

Oddělen 12 praporů polních, 8, 9, a 10, baterie dělostřelců, pěší pluk Avoldy, arcivévoda Štěpán, baron Ralsbach, baron Nohyhl, baron Gerstner, arcivévoda Salvator, i více jiných oddělení rakouského vojska všech zbraní, táhlo po krátkém odpočinku více dnů Slavkovem proti nepříteli na české hranice, takže podle úředních výkazů v čase výše naznačeném 283 důstojníků, 11,497 mužů a 1066 koní ve Slavkově bylo ubytováno. — Rakouské vojsko táhlo do boje s patrným nadšením a úplnou sebedůvěrou a nikdo nepochoyboval, že by je vítězství mimouhlo.

Poslední rakouský pluk odtáhl dne 17. června ze Slavkova (baron Nohyhl) a po jeho odchodu

Skorec.

Napsal Elin-Pelln. Z bulharštiny přeložil Vrat. Chlebeček.

Děti, jež pásly dobytek, přiběhly úprkem do vsi a pravily, že našly na nivách »Skorec« (česky: špačka) mrtvého.

Byl svátek. Krčmy byly plny. Na návsi bylo právě »choro« (bulharský národní tanec) a ta zvěst roznesla se všude.

Starosta zavolal hlídače, hajného, písaře, vyhrnuli se mužové z krčm, a všichni odešli do poli. Choro se rozběhlo, dívky, hoši, ženy i děti s křikem tam běželi též.

Skorec byl houslista-tulák. Po dvě — léta obcházel okolní vesnice, hrál po krčmách, na svatbách a chorech, a nikdo nevěděl, odkud je. Byl mlád, dvacetiletý hoch, suchý, slabý, s bledým obličím, s vlasy v prsténce zkařelenými, oděn ve starých roztrhaných šatech, sebraných tu a tam, jako strašidlo. Na rameni mu vždy visela malá kožená torba s korálovými přívěsky, v níž nosil svoje housle.

Do vesnice přišel náhodou, jednoho večera, za deštivého a blátivého počasí, unaven a zdolán cestou. Ve vsi byla právě svatba pokřtěných cikánů, a krčma byla plna opilých. Ti uvítali vesele neznámého hochu. Zahrál jim na housle, zapískal jim ústy, jako slavík, jako křepelka a jako skřivan. Hrál a zpíval jako všichni ptáci, které vesničani znali. Pohostili ho, napojili, a poněvadž neznali jeho jména, nazvali jej Skorec. Tehán, starý cikán děd Mehmel, ho zavedl do svého domu jako hosta, a Skorec tam pobyl zároveň s ostatními hudebníky celou noc, dokud trvala dlouhá cikánská svatba.

Potom Skorec, spolu s hudebníky, kteří byli z druhé vesnice, odešel hrát po svatbách v okolí, a za měsíc zase přišel. Odebral se k dědu Mehmelovi jako starý známý. Ve dne Skorec mu pomáhal v kovárně a večer starý Mehmel vodil jej po krčmách, Stařec pil, a mladý hoch mu hrál na housle a zpíval krásné a veselé písně svým slabým, čistým hlasem.

Všichni ve vsi seznámili se se Skorcem, zamflovali si ho, a on tak patřil všem.

Děd Mehmel měl dceru — sedmáctiletou dívku, se snědou zakaboněnou tváří, s ohnivýma očima a tělem jako pružina. Nazývala se Zuzka.

Mladá snacha děda Mehmele ovedla mu syna do své vesnice, ke svému otci, a Zuzka jala se pomáhat i v kovárně, kde pracoval i Skorec, Zuzka tahala mch, a děd Mehmel a Skorec pracovali s kladivky. Když Skorec brousil nějakou sekeru, motyku nebo srp, Zuzka točila brusem.

Večer, když se ztemnělo a když děd Mehmel a Skorec byli v krčmě, Zuzka seděla na prahu kovárně, přisná, zamyšlená a čekala je. Pakli se více zdrželi, odcházela do krčmy a přiváděla je domů.

Zuzka a Skorec odcházeli často sami do kovárně a dlouho si vyprávěli. Když pracovali,

«To je smůla! Zasebevraždím-li se rezavou břítlvou, mohu dostat ještě otravu krve.»

Zuzka nespouštěla s něho oči, Stařec to pozoroval a bručel.

Když viděl, že velmi se vyhledávají a stále si šeptali, děd Mehmel jednoho dne se rozhněval a Skorce vyhnal. Ten vzal na rameno koženou torbu s houslemi a odešel. Zuzka nebyla doma. Když se to dověděla od své matky, neřekla ničeho, jenom tvář jí ještě zpřísnila a oči se jí zoftily. — Přestala mluvit s domácími a chodila zamyšlena. Za večerní doby, když slunce zacházelo, stávala na prahu domu a dívala se dlouho zamyšleně k západu, kde za neznámými vrchy tryskala občas nějaká strašná kovárna.

Zuzka již se nescházela s družkami, neodcházela již do chora ani nezpívala doma jako dříve. A nechodila pro svého otce do krčmy, aby ho přiváděla domů.

Již tomu tři měsíce, co odešel Skorec, a ve vesnici naň zapoměli. Avšak tu ode dvou dnů lidé za noční doby slyšeli jeho housle. Ozývaly se daleko pod vesnici, hrály, tu smutně tu vesele, přibližovaly se a obcházel y zpovzdálí celou vesnici. Teprve k ránu se ztrácely. Ale Skorec se neobjevil, a nikdo ho nikde nespátřil.

Teď jej našli mrtvého na nivách. Celá vesnice se tam shlukla. Jenom Zuzka nepřišla, Skorec ležel na květnaté mezi při jedné úzké stezce na nivách, jako by usnul. V jedné ruce držel housle, v druhé — malý bílý šátek. Tvář jeho byla bledá a krásná, černé oči navždy byly zavřeny pod dlouhými řasami.

Lidé se shlukli zvědavě, a nikoho nebolelo srdce pro toho cizího člověka.

— Srdce mu puklo od písní — pravil kdosi.

— Ne, on umřel z hladu, ubožák...

Z lásky umřel on, milý — řeklo tiše jedno děvče svým družkám.

z mocnila se obecenstva napnutost a nedočkavost, kdy bítva započne, a to tím více, poněvadž noviny o pohybech a pochodech rak. vojska vůbec zpráv podati nesměly a tudíž pranic se nevědělo, kde naše armáda se octla.

Nikdo téměř něčeho nepracoval, nebo jen to nejnutnější, lid se shromažďoval na ulicích, aby si různé, třeba i liché zprávy sděloval. — Tato nejistota potrvávala až do 11. července, kdy generální velitelství do Uher Slavkovem se stěhovalo, kdy přes 1000 potravních rakouských povozů z Čech od rak. armády ujíždělo a ve Slavkově po celém náměstí a na ulicích rozestavených, přenocovalo. Když pak také 12. července sám mistodržitel moravský i jiní úředníci, pak i ředitelství pošty a j. z Brna Slavkovem do Uh. Brodu ujíždělo, nabylo obyvatelstvo přesvědčení, že naše armáda byla poražena a ji pronásledující nepřítel že již i do Brna vtrhl, takže ani Slavkov jeho návštěvy ušetřen nebude. — Bázeň i strach zmocnily se většiny obyvatelstva slavkovského a v horečném zmařném rozčilení utkali jedni, zvláště mladí muži, do lesů, jiní zas skrývali, kde mohli, domácí cenné věci a vzácnější předměty, aby nepřátelským vpádem o ně nepřišli a jich nepozbyli. Veškeré úřady zastavily svou činnost a odstranily rovněž na domech státní orly, jimž úřady byly označeny. Četnictvo a finanční stráže odložily úřední uniformy, oblékly civilní šatstvo, aby jich nepoznal nepřítel, který každodenně byl očekáván. Jednotliví rakouští i saší vojáci, kteří po ztracené bítvě byli rozprášení, potloukali se v civilních šatech horami až do Slavkova, žádajíc potraviny, podpory i hledající své bývalých pluků.

Těto anarchické doby chtělo využít i několik dobrodruhů slavkovských, kteří zamýšleli vhrnouti se na zdejší místní rodný židovské a zmocniti se jejich majetku. Za účelem odvrazení

toho zřídila se dobrovolná stráž z mladých lidí, kteří ve dne v noci střežili, by takovému zlořádu zabránili. Tato trapná sklíčenost byla přerušena dne 16. července, kdy po prvé ve Slavkově se objevil dva prusští vojáci, kteří jako eskorta ambulancních pruských vozů nakrátko v hostinci se zastavili a po občerstvení dále k Hodoninu odjeli. Tato první prusácká návštěva způsobila ve Slavkově značný rozruch a jítření, které se tak stupňovalo, že někteří nerozvážni občané se nablížili, že prusácké dva vojáky zastřelí a odklidí. Rozvážnějším občanům podarilo se však je od takového úmyslu odvratit a tím i zamezit nešťastí, které by z toho pro celé město mohlo povstati. Od 16. až do 22. července přibýlo skoro každodenně několik málo Prusáků, kteří však mimo nocleh a stravu ničeho více nežádali a zase dále odtáhli. Až dne 23. července byl Slavkov znenadání úplně zaplaven pruským vojskem všech zbraní, které od Nov. Rousinova přes kopec sv. Urbana se přiválilo a ve Slavkově se podle libosti po 10—25 mužích po domech ubytovalo, zaopatření žádal. Podle výkazu bylo toho dne ve Slavkově ubytováno 113 důstojníků, 3294 mužů a 773 koní. Většina tohoto vojska byla velmi bídne ošacena, zvláště u pěšího pluku č. 3. bylo mnoho lidí zcela otrhaných, s bosými nohami a tento pluk na obci také největší rekvizici vynesl.

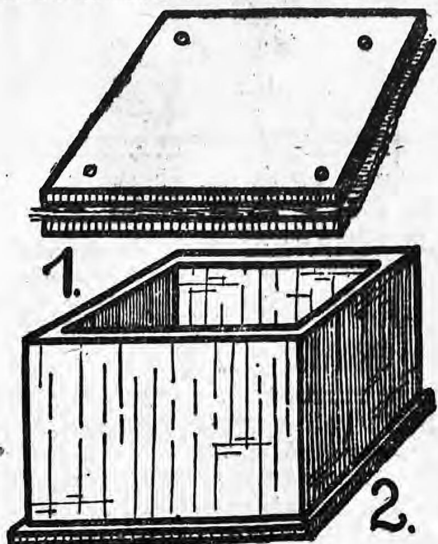
Dne 24. července ráno odtáhlo toto vojsko směrem k Hodoninu, ale téhož dne přišlo již zase druhé a tak se to opětovalo až do 31. července, kdy již pruské vojsko po uzavřeném příměří z Uher opět se vracelo a toho dne ubytováno bylo ve Slavkově 121 důstojníků, 2009 mužů a 180 koní. Tak opětně každodenně jedno vojsko odtáhlo a druhé přišlo, jen štáb a eskadrona husarů pl. č. 1. i štáb a prapor pěšího pluku č. 45 zůstal od 4. až do 31. srpna ve Slavkově ubytován. — Pruské vojsko, které od 23. července Slavko-

Naše pracovna.

Věna Horský:

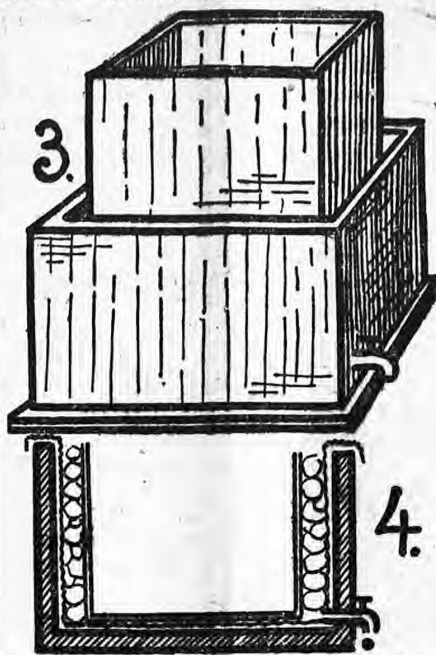
Domácí lednička.

Chceme-li uchránit za letních horkých dnů potraviny od rychlé zkázy, nutno je chovat v chladnu, a k tomu hodí se velmi dobře malé ledničky, kamž možno uložit máslo, mléko, maso a jiné potraviny, nebo nápoje, na něž má červen-

ové vedro rušivý vliv. Dávám dnes našim hospodářům a hospodynkám návod, jak si mohou takovou domácí ledničku zhotoviti sami. Potřebujete starou bednu, z níž upotřebíte desky. Rozměry si zvolte sami podle vaší potřeby. Stěny ledničky budou dvojitě a mezi nimi vložena sláma jako špatný vodič, aby led příliš netál. Upravte si napřed jednotlivé stěny. Obr. 1 znázorňuje hotovení stěn. Vezměte desku, na ni položíte

vrstvu slámy a opět desku, kteréžto k sobě přišroubujete. Máte-li takto připraveny čtyři stěny a dno, sbližte si bednu, jak ukazuje obr. 2. Zevnitř vyložíte slabým, bílým, cínovaným plechem, kte-

rý možno přiblížiti malými hřebíčky. V místech, kde se plech spojuje, vymažeme dobře suflkem (miniem), abychom nemusili letovati. Kdo ovšem chce, může si ji nechati vyložit plechem u klem-pře, který mu je dobře zaletuje. Nyní prorazíme u dna díru a vložíme kohoutek na vypouštění vody, když se led rozpouští.

Dále zhotovíte si z plechu, zase bílého, cínovaného, vnitřní bedničku, jež bude vzdálena od vnitřních ploch stěn asi po 5 cm, na dno však dolehne. Obr. 3 znázorňuje zasouvání už hotové

vnitřní bedničky, obr. 4 pak schematicky ukazuje umístění téže. Vinovitá čára značí plech, jímž je bedna (obr. 2) zevnitř vybita. Mezi tímto a plechovou bedničkou je led. Rozpustí-li se, vypustíme vodu kohoutkem. Abyste udrželi led dlouho,

Je nutno přidati několik hrstí červené dobytčí soli.

Poslední prací je víko. Je zrobeno také ze dvojitě desky, proložené slámou jako stěny v obr. 1 a 2. Po okraji přiblížte latky, jež tvoří rám, uzavírající při dorazení víka těsně bednu. Ledničku opatřte ovšem zámekem. Zvenku natřete bílou barvou nebo barvou nábytku, jehož bude doplňkem. Hotový předmět vidíte na obr. 5, kdež je bedna pootořena, aby bylo viděti dovnitř, kamž budete ukládati již zmíněné potraviny. Doufám, že vám poslouží dobře nejen v létě, ale snad i v měsících podzimních, kdy v hospodářství není nouze o nějaký kus drůbeže nebo mrtvolu vepřka, jehož pozůstatky bedna ráda ochrání.

Pro kuchyni.

Francouzský salát z jarní zeleniny. V osolené vodě uvaříme do měkka mladou zeleninu: mrkev, brukev, kvěťák, zelený hrášek, očistěný chřest, fazolové lusky a celer, zvláště se uvaří brambory. (Ode všeho stejně množství, jen brambor a kvěťáku množství dvojnásobné). Vychladlou zeleninu nakrájíme na drobné kostičky, přidáme nakrájenou oloupanou kyselou okurku, na kostičky nakrájená vejce na tvrdo uvařená (na jednu osminu kg brambor 2 vejce), salát osolíme, ope-

příme, zalijeme maloněsou, promísáme, upravíme na skleněnou misku a necháme jej několik hodin ve studnu. Nežli se podává, ozdobíme jej hlávkovým salátem, nebo hlavičkami chřestu, ředvičkou a pod. — Na maloněsou utřeme 6 kg čajového másla se špetkou soli a se třemi syrovými žloutky, jež se postupně přidávají, současně se 3 lžičkami oleje, přilévaného po kapkách. Ke konci přidá se půl lžičky hořčice a dle potřeby octa (zjemněného trochou cukru), nebo citronové šťávy.

Trochu humoru.

Moderní žena. »Víte, pane, nějaké nové anekdoty? — »Ano, milostpani, ale nejsou vhodné pro saloni! — »Pojďme tedy do předstíní!«

V církvi. »Tenhle hadí muž je tak ohebný, že se může ovínoit kolem stromu. — »To je toho, já tuhle svého starého ovínu kolem malíčku.«

Domácí vílka. »To váš otec vypracoval vaši domácí úlohu? — »Ne, pane profesore — on napsal jen začátek, ale maminka mu to pak zakázala a udělala celou úlohu sama!« Matin.

vem táhlo, rozšířilo tu v městě epidemickou nemoc cholery; přišlo sem hned prvního dne několik na cholery nemocných vojáků, z nichž dva tu do rána zemřeli a zároveň onemocnělo několik občanů toutéž nemocí, která se pak mezi obecností povážlivě rozšířila a až do konce měsíce října 1866 potrvála. Z občanstva zemřelo toho roku 152 zrostlých lidí a dítek a z pruského vojska 44 mužů. Mimo to zemřel dne 6. srpna t. r. ve slavkovském zámku ubytovaný pruský generál Mutns, velitel VI. armádního sboru. Pro nemocné Prusáky musela obec zřídit obecní kasárnu, špitál, který na výživu nemocného vojska, jeho poslušná, na léky, posteťe atd. nákladu 637 zl. vyžadoval. Značně tíživým břemenem bylo, že pruské vojsko každodenně 4 až 10 přípravných vozů vyžadovalo. Poněvadž větší část zdejších potahů celých 6 týdnů lež v rakouské armádě zadržena byla, dále je Prusáci, obdrževše přípěč, li nepropustili, nýbrž více týdnů li při svých pochodech podrželi, bylo pro nedostatek koní opatřování přípěče velkou obtíží.

Abý si nepřátelské vojsko ku přípěči pomohlo, rekvirovalo koně i vozy po cestách, při polní práci a p. a s nimi odjelo. I přihodilo se dost zhusta, že majitel přípěče, když ho Prusáci s místa na místo vlekli a propustili nechtěli, své koně i vůz opustil a sám utekl. Při takových trampotách a obtížích, které obyvatelstvu Slavkova bylo snášeti po 6 týdnů, očekával se nepříjemný i toužebný den, kdy pruské vojsko ze Slavkova odtáhne, ba čítaly se bedlivě dni i hodiny do tohoto okamžiku.

Dnem 1. září 1866 Prusáci konečně odtáhli a každý si volněji oddechnul.

Když se vyšetřil veškerý náklad a účet sestavil až do uzavřeního přípěči dnem 1. srpna 1866, obnášelo vydání za rekvizice, přípěče a výživu prusáckou, které zapraviti se musilo (za

doutníky, ječmen, oves, seno, slámu, víno, kořalku, pivo, kávu, sůl, rýži, chléb, čočku, maso, káží, boty atd.) 10.115 zl. a 7 kr. Od 2. srpna do 1. září 1866 pak 5153 zl. 44 kr.

Podle prohlášení pruské polní intendantury bylo nařizeno k výživě vojska poskytnouti nejméně 1 libru 26 lotů chleba, půl libry masa, 6 lotů rýže nebo 7 a půl lotu krup, 1 a půl lotu soli, 1 lot kávy a denně žejdlík vína. Pro důstojníka a úředníka bylo nařizeno dodat: Ráno k snídani kávu s pečivem, v poledne polévka, hovězí maso, pak pečené se salátem a žejdlík vína. Tato nařízení platila však jen po čas přípěči. Od 1. srpna a předtím žádal každý pruský voják dle své libosti.

Po odchodu pruského vojska byl naznačený účet předložen zvláštní komisi v Brně, která pro vypočtení válečných škod a vyměření náhrady byla ustanovena, a to zvlášť účet za dobu od 18. července od 1. srpna a pak od 2. srpna do 1. září rovněž odděleně. Když první účet obce slavkovské per 10.115 zl. 7 kr. byl prozkoumán a vyřízen, byla na veškerá vydání rekviziční, za výživu vojska, přípěče atd. vyměřena obci náhrada v hotovosti 140 zl. 87 kr., pak ve státních dluhopisech 3900 zl. r. č. Tyto státní dluhopisy se však podle tehdejší kursovní ceny odprodali musily se ztrátou 48% a stržilo se za ně v hotových penězích 2262 zl. a k tomu hotově náhrada 140 zl. 87 kr., takže obdržela obec místo účtovaných 10.115 zl. 7 kr. náhrady pouze 2402 zl. 87 kr. Z toho bylo zapraviti nejprve za ubytování a výživu vojska pruského oněm občanům, kteří tímto břemenem od 18. července do 1. srpna zatíženi byli, ale nikoliv podle účtu za muže 69 kr. a za důstojníka 1 zl. 46 kr., nýbrž jak od komise sníženo bylo: za muže 13 kr. a za důstojníka 39 kr.

Byla to jistě nedostatečná náhrada pro hosty, kteří vždy dobrou a hojnou stravu požadovali.

Likvidovaná náhrada za přípěč, poškození polních plodin, jakož i veškerá jiná ohromná škoda nebyla vůbec hrazena a z účtu byla šmahem vylovena.

Za rekvizice, obecním představenstvem Prusákům poskytnuté, povolila komise náhradu, ale pouze ve velmi snížených cenách a poněvadž i tato náhrada dána byla ve státních dluhopisech, tedy se při jejich odprodání ještě náhrada více a značně snížila.

Tak účtovali dodavatelé obci míru ovsa za 4 zl., komise však tuto cenu snížila na 2 zl. 20 kr. v státních dluhopisech a podle kursu připadlo pak za míru ovsa jen 1 zl. 27 kr. a v tom poměru byly všechny ostatní rekvirované předměty ve snížené ceně vyplaceny. Poněvadž pak obec dodavatelům vše podle běžné ceny vyplatiti byla nucena, utrpěla tím značnou a citelnou škodu.

Druhý účet obce od 2. srpna do 1. září 1866 per 5153 zl. 44 kr. byl sice rovněž také snížen, v celku však přece příznivěji vyřízen. Komise sice odmítla opět veškeru náhradu za dodanou přípěč, ale vyplatila přece za výživu mužstva po 50 kr. denně, když byla úplná strava poskytnuta a 25 kr. za muže bez dodání mu chleba. Také výlohy vojenského špitálu v úhrnměm obnosu 4685 zl. 7 a půl kr. se občanům podle potvrzení »na ruku hned vyplatily.«

Po odražení veškeré náhrady z obou účtů uvedených, vyplývající škoda, kterou obecní pokladnice a také obyvatelé slavkovští následkem války r. 1866 utrpěli, a která hrazena nebyla, obnášela aspoň 8181 zl.

Zápisky o roku 1866 končí slovy: »Bůh všemohoucí, chraň Slavkova a jeho obyvatel v budoucnosti před takovými hosty.«

A což je to vše proti útrapám světové války od r. 1914—1918! —